

# การจัดการความรู้ (ด้านการเรียนการสอน)

ครั้งที่ 2

ปีการศึกษา 2559



วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ  
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

## คำนำ

ตามที่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดไว้ว่าส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการเพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการตระหนักและเห็นความสำคัญของบุคลากรโดยเฉพาะการพัฒนาความรู้แก่บุคลากรเก่าและใหม่ในหน่วยงานให้มีความรู้และมีทักษะในการปฏิบัติงานด้านการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงวิธีการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมีองค์ความรู้ทั้งที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) อยู่เป็นจำนวนมาก จึงต้องมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ รวมถึงมีการเข้าถึงและการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้(KnowledgeSharing)

ในการนี้วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการได้รวบรวมผลงานของวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการเรียนการสอน เรื่อง เทคนิคการสอน วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ ห้อง A ๓๑๗ ชั้น ๓ อาคารสิรินธร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อให้บุคลากรในมหาวิทยาลัย ได้ทราบ ถึงแนวทางการปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ของบุคลากรในวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ ซึ่งจะ เป็น ประโยชน์ในการพัฒนาทักษะและความรู้ในการปฏิบัติงาน และสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ ต่อไป

## สารบัญ

	หน้า
การเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ (ผศ.ดร.วรสิทธิ์ เจริญพัฒน์).....	1
การสอนแบบ Taxonomy Learning (ดร.ชมภูนุช หุ่นนาค).....	4
การสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-centered, Student-centered หรือ Child-centered) ดร.พรชัย นฤตมกุล.....	8
เทคนิคการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับบัณฑิตศึกษา (ดร.ภคมน โภคะธีรกุล).....	10
เทคนิคการสอนแบบ Active Learning : What, Why and How? (ดร.ชัชวาล แสงทองล้วน).....	11
เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning : PBL) (ดร.สุภาพร เฟ่งพิศ).....	16
เทคนิคการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based Learning หรือ RBL) (รศ.ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง).....	25
เทคนิคหลักการเขียน Literature Review (ดร.นำพล ม่วงอวยพร).....	30
สรุปองค์ความรู้.....	33

## องค์ความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประจำปี

การศึกษา ๒๕๕๙

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

ประเด็นความรู้ : ด้านการเรียนการสอน หัวข้อการจัดการ

ความรู้ : เทคนิคการสอน

วันเดือนปีที่ดำเนินการ : ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐

องค์ความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ชื่อ - นามสกุล ผศ.ดร.วรสิทธิ์ เจริญพุด

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ 09-4440-3447

E-mail Address worasitc@yahoo.com

### หัวข้อเรื่องที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : การสอนแบบบูรณาการ

การจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ

#### รายละเอียด/วิธีการที่ได้ดำเนินการ :

บูรณาการ เทคนิคการสอนแบบบูรณาการ เป็นการนำสาระการเรียนรู้ในวิชาที่สอนไปบูรณาการกับวิชาอื่นๆ บูรณาการ หมายถึง การทำให้ผสมบูรณ ซึ่งอาจจะขยายความเพิ่มเติมได้อีกว่าหมายถึงการ ทำให้หน่วยย่อยๆ ที่สัมพันธ์อิงอาศัยกันเข้ามาร่วมทำหน้าที่อย่างประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่ง เดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง บูรณาการ หมายถึงการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมา ผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) คือ หลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชา หดไป เช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการเราเรียกว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction) คือเน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครู (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ: 2543) การจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยเป็นการบูรณาการหลักสูตรประเภทหนึ่งที่เรียกว่าสหวิทยาการ (Interdisciplinary) วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยมีคุณลักษณะสำคัญคือการ ตั้งหัวข้อที่น่าสนใจขึ้นมา แล้วนำความรู้จากวิชาการต่างๆ มาโยงสัมพันธ์กับหัวข้อนั้นเพื่อ ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความแตกต่างที่สำคัญที่จำแนกการจัดการเรียนการสอนออกจากหลักสูตรก็คือ การเรียนการสอนเน้นบูรณาการที่ระดับเนื้อหาวิชาเฉพาะส่วนที่ เกี่ยวพันกัน แต่หลักสูตรเน้นบูรณาการที่รายวิชาโดยตรงก่อนที่จะไปแยกกำหนดเป็นหัวข้อที่จะจัดการเรียนการสอนต่อไป **หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curricula) เป็น หลักสูตรที่นำเอาศาสตร์**

สาขาวิชาต่างๆที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัด หลักสูตร และจัดการเรียน ทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เกิดเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของ หลักสูตรโดยรวม ทำให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย มีความหลากหลายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ได้จริง

**การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction)** เน้นที่องค์รวมของ เนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชาและเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอก เนื้อหาของครู

### ลักษณะสำคัญของการบูรณาการ

ผลการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการถ้าสามารถดำเนินได้อย่าง สมบูรณ์แล้วก็ควรจะมีลักษณะโดยรวมดังต่อไปนี้ (ฮาร์ง บัควรี: 2532)

1. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้เพราะในปัจจุบันนี้ปริมาณ ของ ความรู้มีมากขึ้นเป็นทวีคูณ รวมทั้งมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับการเรียนการสอนด้วย วิธีการเดิม อาทิ การบอกเล่า การบรรยาย และการท่องจำอาจจะไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการ เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ได้ ผู้เรียนควรจะเป็นผู้สำรวจความสนใจของตนเองว่าในองค์ความรู้ หลายหลากนั้น อะไรคือสิ่งที่ตนเอง สนใจอย่างแท้จริง ตนควรแสวงหาความรู้เพื่อตอบสนองความ สนใจเหล่านั้นได้อย่างไร เพียงใด ด้วย กระบวนการเช่นไร ซึ่งแน่นอนว่า กระบวนการเรียนการสอน ลักษณะนี้ย่อมขึ้น อยู่กับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล (Individual Differences) ไม่น้อย

2. เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการความรู้และพัฒนาการทางจิตเจ้านั้นคือให้ ความสำคัญแก่ จิต พิสัย คือ เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และสุนทรียภาพ แก่ผู้เรียนในการแสวงหา ความรู้ ด้วย ไม่ใช่เน้นแต่เพียงองค์ความรู้หรือ พุทธิพิสัยแต่เพียงอย่างเดียว อันที่จริงการทำให้ผู้เรียน เกิดความซาบ ซึ้ง ชื่นเสียก่อนที่จะได้ลงมือศึกษานั้น นับได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งสำหรับจูงใจ ให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ทั้งแก่ผู้สอนและผู้เรียน

3. บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำในข้อนี้ก็มีนัยแห่งความสำคัญและ ความสัมพันธ์ เช่นเดียวกับที่ได้กล่าวไว้แล้ว ในข้อสองเพียงแต่เปลี่ยนจิตพิสัยเป็นทักษะพิสัยเท่านั้น

4. บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ การตระหนักถึงความสำคัญแห่งคุณภาพชีวิตของผู้เรียนว่าเมื่อได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนตาม หลักสูตรแล้ว สิ่งที่เรียนที่สอนในห้องเรียนจะต้องมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียน อย่างแท้จริง

5. บูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ เพื่อให้เกิด ความรู้ เจตคติและการกระทำที่เหมาะสมกับ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตอบสนองต่อคุณค่าในการดำรงชีวิตของ ผู้เรียนแต่ละ คน การบูรณาการความรู้ของวิชาต่างๆเข้าด้วยกันเพื่อตอบสนองความต้องการหรือ เพื่อตอบปัญหาที่ ผู้เรียนสนใจจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ควรจะทำในขั้นตอนของบูรณาการ หลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นอย่างยิ่ง

## ประเภทของการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน

เราสามารถบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนได้เป็นสองแบบ (สุวิทย์ มูลคำ อ้าง ถึง UNESCO – UNEP, 1994: 51)

**1. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary)** เป็นการสร้างหัวเรื่อง (Theme) ขึ้นมาแล้วนำเนื้อหาจากวิชาต่างๆ มาโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้น ซึ่งบางครั้งก็อาจเรียกวิธีบูรณาการแบบนี้ได้ว่า สหวิทยาการแบบมีหัวข้อ (Thematic Interdisciplinary Studies) หรือ บูรณาการที่เน้นการนำไปใช้เป็นหลัก (Application – First Approach)

การกำหนดหัวเรื่อง (Theme) ได้แก่ การสร้างหัวเรื่องโดยมีหลักในการกำหนดหัวเรื่องดังนี้

1. เป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีโอกาสได้เลือกเรียน
2. เป็นเรื่องที่สามารถโยงความสัมพันธ์ได้หลายวิชาหรือหลายกลุ่มประสบการณ์
3. เป็นเรื่องที่นักศึกษามีประสบการณ์เดิมอยู่แล้วและสอดคล้องกับชีวิตจริงและมี

ความหมายต่อผู้เรียน

4. เป็นเรื่องที่มีแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนรู้ได้ศึกษาค้นคิดอย่างหลากหลาย และเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับท้องถิ่นกับความรู้ที่เป็นสากล
5. เป็นเรื่องที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนและส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน รอบด้านและทันสมัย และน่าสนใจให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเรียน

## 2. การบูรณาการแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary)

เป็นการนำเรื่องที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สอดแทรก (Infusion) ไว้ในวิชาต่างๆ หรือบูรณาการเน้นเนื้อหาของวิชาเป็นแกนแล้วนำสิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนเกิดไปสอดแทรกในวิชาแกนดังกล่าวซึ่งบางครั้งเราก็อาจจะเรียกวิธีบูรณาการแบบนี้ได้ว่า การบูรณาการที่เน้นเนื้อหา รายวิชาเป็นหลัก (Discipline First Approach)

## องค์ความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประจำปี

การศึกษา ๒๕๕๙

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

ประเด็นความรู้ : ด้านการเรียนการสอน หัวข้อการจัดการ

ความรู้ : เทคนิคการสอน

วันเดือนปีที่ดำเนินการ : ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐

องค์ความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ชื่อ - นามสกุล ดร.ชมนุช หุ่นนาค

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ 08-6995-5261

E-mail Address chompoonuch7229@gmail.com

หัวข้อ/เรื่องที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : CONTEXT/C

การสอนแบบ Taxonomy Learning

รายละเอียด/วิธีการที่ได้ทำการ : ACTION/A

การสอนเน้นให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีของวิชานั้นๆ เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญให้ผู้เรียนได้พัฒนาสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง (learn how to learn) และรู้ วิธีคิด (learn to think) พัฒนาศักยภาพในการคิด วิเคราะห์ รวมถึงสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วย ตนเองได้ ตลอดจนนำความรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้จริง โดยการเรียนการสอนเน้นพัฒนาศักยภาพ ของผู้เรียน 3 ด้านหลัก ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

**1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) สติปัญญา ความคิด ความสามารถในการคิด เรื่องราวต่างๆ**  
อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

- 1) ความรู้ (knowledge) กล่าวคือ ความสามารถในการจดจำข้อเท็จจริง แนวคิด และหลักการ และนำความรู้จากความรู้ตรงจำมาใช้ในการบอกความหมายของคำนิยาม ข้อเท็จจริง รายการ ข้อมูล หรือการที่ผู้เรียนสามารถท่องจำ หรือนำข้อมูลจากความรู้ตรงจำมาใช้ได้ เช่น ในการเรียนการสอนมีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้โต้ตอบ หรือแสดงความคิดเห็นที่ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาจำแนวคิด ทฤษฎี รัฐประศาสนศาสตร์ ระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง แม่นยำหรือไม่ ซึ่งคำถามเหล่านั้นมี คำตอบที่แน่นอน ถามเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง คำจำกัดความ นิยามต่างๆ หรือการยกตัวอย่าง สถานการณ์ สภาพปัญหา และรูปแบบการบริหารที่เกิดขึ้น จากนั้นถามว่ารูปแบบดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีใด เพราะเหตุใดจงอธิบาย เป็นต้น**
- 2) ความเข้าใจ (comprehension) เป็นความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของ เรื่องราวโดยการแปลความหลัก ติความ สรุปใจความสำคัญได้ในมุมมองของผู้เรียนเอง หรือเรียกได้ ว่า ผู้เรียน**

สามารถสร้างความหมายจากสื่อความเรียงและสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง โดยการตีความ การยกตัวอย่าง การแยกแยะ การสรุป การอนุมาน การเปรียบเทียบ และการอธิบาย ซึ่งในระหว่างการ สอนจะมีคำถามให้นักศึกษาได้อภิปรายเพื่อทบทวนความรู้ ความจำ ความสามารถในการเปรียบเทียบ ตีความจากตัวอย่างที่ยกขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการวิจัยเชิง คุณภาพ ต้องอาศัยการยกตัวอย่าง บริบท สถานการณ์สมมติ และตัวอย่างงานวิจัยให้นักศึกษาร่วม อภิปราย เพื่อความเข้าใจที่กระจ่างขึ้น และทำให้ผู้สอนรู้ด้วยว่า นักศึกษามีความเข้าใจในเนื้อหา หรือ ไม่

3) การนำความรู้ไปประยุกต์ (application) เป็นความสามารถในการนำหลักการกฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่างๆ ของเรื่องที่ได้รู้มา นำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้ การนำ ความรู้และความเข้าใจที่มีไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ประเด็นหัวข้อรายงานที่ให้นักศึกษาทำ ต้องวัดได้ว่า นักศึกษาสามารถนำแนวคิด ทฤษฎีที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ร่วมกับลักษณะองค์การที่ตนทำงานอยู่ ซึ่งจากการนำเสนอของนักศึกษาที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาเข้าใจ แนวคิด ทฤษฎี รู้ปัญหา บริบท สภาพปัจจุบันขององค์การ และรู้จักการคิดวิเคราะห์ว่าจะแก้ปัญหา และพัฒนาองค์การของตนเองอย่างไร โดยการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมา

4) การวิเคราะห์ (analysis) คือ การที่ผู้เรียนสามารถย่อยข้อมูล หรือความคิดเป็น ส่วนๆ และพิจารณาว่าแต่ละส่วนมีความเกี่ยวข้องระหว่างกันหรือเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทั้งหมด หรือจุดประสงค์ทั้งหมดอย่างไร ทั้งนี้ เทคนิคในการสอนเพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คือ การวาด my mapping เช่น วิชาแนวคิด ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ให้วาด my mapping ว่าแต่ละยุคมีนักวิชาการคนใด คิดทฤษฎีอะไร ทฤษฎีนั้นมีสาระสำคัญว่าอะไร และทฤษฎียุคหนึ่ง สัมพันธ์กับยุคอื่นอย่างไร สอดคล้อง หรือ แตกต่างกับการบริหารงานในปัจจุบัน เป็นต้น

5) การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าเป็น เรื่องราวเดียวกันโดยปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้น ซึ่งเทคนิคในการสอนในส่วนนี้ จะ ให้นักศึกษาที่คลิปปวีดีโอเกี่ยวกับปัญหาในมิติต่างในประเทศ เช่น การไม่มีที่ดินทำกิน ความยากจน คนไร้สัญชาติ ความเหลื่อมล้ำ ฯ และความเป็นธรรมในสังคม จากนั้นให้นักศึกษาสังเคราะห์ประเด็น ปัญหาที่ครอบคลุมทุกมิติ และนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาโดยผสมผสานแนวคิด ทฤษฎีที่หลากหลาย รวมถึงมีการร่วมอภิปราย และซักถามระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน

6) การประเมินค่า (evaluation) เป็นความสามารถในการวินิจฉัย หรือตัดสินกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป การประเมินเกี่ยวข้องกับการใช้เกณฑ์ คือ มาตรฐานในการวัดที่กำหนดไว้ โดย คำถามที่ถามนักศึกษาในชั้นเรียน เน้นให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดใหม่ๆ จากข้อมูลหรือสิ่งที่ ได้เรียนมาแล้ว เช่น ให้ออกแบบ วางแผน เปรียบเทียบ และเสนอแนะ เป็นต้น



## 2. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หมายถึง ทักษะในการเคลื่อนไหวทางกาย และ ทักษะในการปฏิบัติทุกแขนง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ความรู้สึกรับรู้ (Perception) คือ ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัส กระตุ้น ให้เกิดปฏิกิริยาทางกาย เช่น สังเกต และเข้าใจการแสดงออกทางสีหน้า น้ำเสียง ท่าทีจากการฟัง หรือ การสนทนา โดยระหว่างสอนจะมีการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา เพื่อปรับรูปแบบการสอน ให้ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
- 2) ความพร้อมปฏิบัติ (Set) คือความพร้อมในการที่จะลงมือกระทำหรือปฏิบัติ กิจกรรม ซึ่งหมายถึงความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ สามประเด็นหลักของความพร้อมนี้ เองที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่มีความแตกต่างกัน โดยเทคนิคในการสอนจะอธิบาย และยกตัวอย่างให้นักศึกษาเข้าใจ จากนั้นให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติจริง เช่น สอนเรื่องการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ หลังจากอธิบายสาระสำคัญแล้ว ให้นักศึกษาจับคู่เป็นผู้ สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งทำให้เห็นปฏิกิริยาชัดเจน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์
- 3) การตอบสนองที่มีทิศทางตามสภาพ (Guided Response) เป็นขั้นตอนของการ เรียนรู้ทักษะที่มีความซับซ้อน ซึ่งรวมถึงการลอกเลียนแบบ และการลองผิดลองถูก ทักษะพิสัย ลักษณะเช่น นี้จะประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีจำต้องอาศัยการฝึกฝน เช่น การฝึกทำแบบฝึกที่มี ลักษณะเป็น controlled practices ที่เน้นความถูกต้องของการใช้ภาษา รูปแบบภาษา หรือ แบบฝึกการเขียน guided writing เป็นต้น โดยเทคนิคในการสอนที่ใช้ คือ สอนให้นักศึกษาเข้าใจว่าการเขียน ดุษฎีนิพนธ์ที่ดีเป็นอย่างไร มีตัวอย่างประกอบ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นว่างานที่นำมา ให้ดูเป็นตัวอย่างนั้น ดี หรือ ไม่ดีอย่างไร จากนั้นให้ทดลองฝึกเขียนงานของตนเอง
- 4) การตอบสนองแบบอัตโนมัติ (Mechanism) การตอบสนองในขั้นนี้ถือเป็นขั้นกลาง ซึ่งทักษะที่มีความซับซ้อนได้รับการฝึกฝนแล้ว และฝึกทำบ่อยจนกลายเป็นนิสัย การตอบสนองทาง กาย หรือ การแสดงออกสามารถทำได้อย่างมีความเชื่อมั่น และแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ จนมีความเป็นอัตโนมัติ คือ ตอบสนองได้อย่างถูกต้องและทันที เช่น การสนทนาโต้ตอบในสถานการณ์ จำลอง หรือ สถานการณ์จริง ได้ทัน่วงที และอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งเทคนิคในการสอนเพื่อ ฝึกให้นักศึกษาสามารถตอบสนองแบบอัตโนมัติ คือ การให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเป็นประจำ อย่างทั่วถึงทุกคนตลอดระยะเวลาที่สอนในแต่ละครั้ง จนรู้สึกว่าการแสดงความคิดเห็น การ ตอบคำถามในห้องเป็นเหมือนธรรมดา หรือกระทำจนติดเป็นนิสัย กล่าวคือ ไม่อาย กล้าแสดงออก กล้าคิด มีปฏิกิริยา สีหน้า การแสดงออกที่สื่อให้เห็นถึงความตั้งใจฟังอยู่ตลอดเวลา
- 5) การตอบสนองอย่างทัน่วงที (Complex Overt Response) คือ การแสดงปฏิกิริยาตอบสนองอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ เป็นการแสดงทักษะที่ต้องใช้พลังงานเล็กน้อย

และ ประเมินความมีประสิทธิภาพของการแสดงทักษะจากการแสดงออกที่รวดเร็ว แม่นตรง แสดงให้เห็น ถึงการประสานทักษะระดับสูงในการแสดงออก ไม่มีความลังเลเป็นการแสดงออก ที่เกิดโดยอัตโนมัติ ซึ่งเทคนิคในการสอน เช่น เมื่อมีการรายงานหน้า ห้อง จะตั้งกฎ กติกา ว่า เมื่อเพื่อนนำเสนอเสร็จคน ที่นั่งฟังต้องตั้งคำถามถามเพื่อน 3 คำถาม สภาพบรรยากาศที่เกิดขึ้น ในห้องเรียน คือ คนนำเสนอมี การเตรียมตัวล่วงหน้า คนฟังนั่งฟังอย่างตั้งใจ เพื่อรอตั้งคำถามถามคนที่นำเสนอ

**3. ด้านจิตพิสัย (affective domain)** คือ พฤติกรรมด้านจิตใจ ค่านิยม ความรู้สึก ความ ซาบซึ้ง ทัศนคติ ความเชื่อ ความสนใจ และคุณธรรม โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัด สภาพแวดล้อมที่ เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียน เปลี่ยนไปในแนวทางที่พึง ประสงค์ได้ เช่น วิชาการเปียโนวิธีวิจัยและการใช้สถิติ และวิชาแผนที่นำทาง วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ ระหว่าง การสอนจะมีการสอดแทรกคุณงามจริยธรรมในการวิจัย ความ ซื่อสัตย์ทางวิชาการ การเรียนจบอย่างสง่างาม และมีศักดิ์ศรี หรือวิชาแนวคิด ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์จะสอดแทรกเรื่องการเป็นผู้นำองค์กรที่ดี คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนร่วม ลดความเห็นแก่ตัว ความโลภหลง เป็นต้น

## องค์ความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประจำปี

การศึกษา ๒๕๕๙

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

ประเด็นความรู้ : ด้านการเรียนการสอน หัวข้อการจัดการ

ความรู้ : เทคนิคการสอน

วันเดือนปีที่ดำเนินการ : ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐

องค์ความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ชื่อ - นามสกุล ดร.พรชัย นฤดมกุล

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ 08-4014-0111

E-mail Address pnaruedomkul@yahoo.com

### หัวข้อ/เรื่องที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : CONTEXT/C

แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-centered, Student-centered หรือ Child-Centered)

รายละเอียด/วิธีการที่ได้ดำเนินการ : ACTION/A เทคนิคการสอน แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-centered, Student-centered หรือ Childcentered) เป็นการปฏิรูปการศึกษาที่เปลี่ยนมายึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการว่า กระบวนการ จัดการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและ เต็มตามศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้มีการฝึกและปฏิบัติ ในสภาพจริงของการทำงาน มีการ เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคมและการประยุกต์ใช้ มีการจัดกิจกรรมและ กระบวนการให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยไม่เน้น ที่การท่องจำ เนื้อหาเพียงอย่างเดียว

1. ให้นักศึกษาอ่านบทความและค้นคว้าทฤษฎีและมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ นั้นๆ และนำมาอภิปรายในชั้นเรียน โดยอาจารย์จะฟังและให้ข้อเสนอแนะรวมทั้งสรุป ซึ่งทำให้นักศึกษา เข้าใจและจดจำเนื้อหาได้มากกว่าที่ผู้สอนจะบรรยายเพียงฝ่ายเดียว สังเกตผลจากการที่อาจารย์ตั้ง คำถาม ในการอภิปราย นักศึกษาสามารถใช้ทฤษฎีและเนื้อหาต่างๆ ที่ค้นคว้ามาประยุกต์ใช้ในการ ตอบคำถามได้ ก่อนข้างดี

2. ให้นักศึกษาเขียนบทความเพื่อเป็นคะแนนเก็บโดยให้นักศึกษาเลือกหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับ วิชาที่เรียนตามความถนัดและความสนใจ ปรากฏว่านักศึกษาที่เลือกหัวข้อซึ่งตนเองถนัดและสนใจ จะ ค้นคว้าและเขียนบทความได้เป็นที่น่าพอใจ แต่นักศึกษาบางคนเลือกหัวข้อที่ตนเองไม่ถนัดแต่สนใจ ผล ปรากฏว่าเขียนบทความได้ไม่ค่อยดี จึงดูเหมือนว่าความถนัดน่าจะเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่ทำให้ นักศึกษาเขียนบทความได้ดี ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่น่าคิดว่า นอกจากความสนใจแล้ว นักศึกษาควรมีความ ถนัดในศาสตร์นั้นๆ ด้วยจึงจะทำงานได้ดีและมีประสิทธิภาพ

3. วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ จะให้นักศึกษาเลือกหัวข้อวิจัยที่สนใจและมีความถนัด หรืออาจเป็นหัวข้อที่ไม่ถนัดแต่มีความสนใจและจะนำผลงานไปใช้ในอนาคต ปรากฏว่านักศึกษามี ความสนใจที่จะค้นคว้าเพิ่มเติมและตั้งใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้ดีที่สุด

4. ให้นักศึกษาหาความรู้ก่อนเข้าเรียนเพื่อมาพูดคุยกันในชั้นเรียน ยกตัวอย่างจากตัวละคร เช่น นางอุ๋งโงอิน สุดแค้นแสนรัก เพื่อให้นักศึกษามีความตื่นตัวในชั้นเรียนให้นักศึกษาทำรายงาน เดี่ยว หรือกลุ่มเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง และนำนักศึกษาไปดูงานที่ตลาดหลักทรัพย์เพื่อ ตัดสินใจในการ ลงทุน จากรายละเอียดที่ได้กล่าวไปข้างต้น ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีการศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะทำผลงานได้ดีและสนใจการเรียนหากเป็นหัวข้อที่ตนเองมีความถนัด และสนใจ และ/หรือ จะนำผลงานนั้นไปใช้ในหน้าที่งาน

## องค์ความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประจำปี

การศึกษา ๒๕๕๙

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

ประเด็นความรู้ : ด้านการเรียนการสอน หัวข้อการจัดการ

ความรู้ : เทคนิคการสอน

วันเดือนปีที่ดำเนินการ : ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐

องค์ความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ชื่อ - นามสกุล ดร.ภคมน โภคะธีรกุล

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ 08-9204-5599

E-mail Address Pakamon999@hotmail.com

หัวข้อ/เรื่องที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : CONTEXT/C

เทคนิคการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับบัณฑิตศึกษา

รายละเอียด/วิธีการที่ได้ดำเนินการ : ACTION/A

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบแก้ปัญหา แบบใช้กรณีศึกษาแบบตั้งคำถาม แบบใช้การตัดสินใจ
2. เทคนิคการศึกษาเป็นรายบุคคล ได้แก่ แบบเรียนรู้ด้วยตนเอง คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
3. เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ประกอบการเรียน เช่น การใช้สิ่งพิมพ์ ตำรา เรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
4. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ การอภิปราย การระดมพลังสมองกลุ่มแก้ปัญหา กลุ่มตัว
5. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกรณีตัวอย่าง เกมส์ สถานการณ์จำลอง
6. เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ ได้แก่ ร่วมมือแข่งขันหรือ กลุ่มสืบค้น กลุ่มเรียนรู้ร่วมกันคิด
7. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem-Solving)
8. เทคนิคการเป็นผู้ช่วยเหลือและแหล่งวิทยาการ ได้แก่ คอยให้คำตอบเมื่อนักศึกษาต้องการความช่วยเหลือทางวิชาการ
9. เทคนิคการเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง ได้แก่ ช่วยสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์หรือให้คำแนะนำที่ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือ ฝึกปฏิบัติตนเอง

องค์ความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประจำปี

การศึกษา ๒๕๕๙

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

ประเด็นความรู้ : ด้านการเรียนการสอน หัวข้อการจัดการ

ความรู้ : เทคนิคการสอน

วันเดือนปีที่ดำเนินการ : ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐

องค์ความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ชื่อ - นามสกุล ดร.ชัชวาล แสงทองล้วน

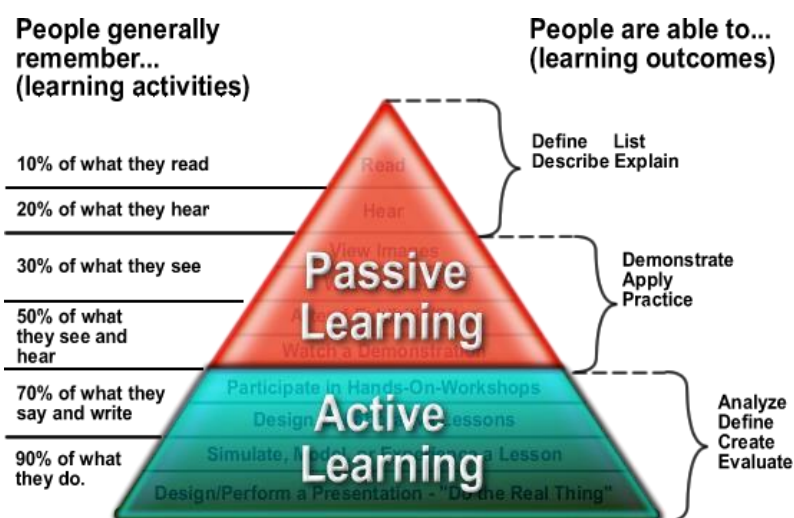
เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ 08-2643-0688

E-mail Address ajarn\_wal@hotmail.com

หัวข้อ/เรื่องที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : CONTEXT/C เทคนิคการสอนแบบ

Active Learning : What, Why and How?

รายละเอียด/วิธีการที่ดำเนินการ : ACTION/A



**The Cone of Learning** ในอดีตที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนมักจะเป็นรูปแบบ Passive Learning หมายถึงครู อาจารย์ เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ตั้งแต่การออกแบบรายวิชา รูปแบบการสอน โดยไม่ได้ทำ การวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านของความแตกต่าง ความถนัดและพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนซึ่งจาก The Cone Of Learning (แผนภาพ) พบว่า นักเรียน/นักศึกษา ได้ความรู้หรือผลจากการจัดการเรียนการสอนแบบ Teacher Center คือ 10% จากการอ่าน, 20% จากการได้ยิน และ 30% จากการเห็น และ

50% จากการที่เห็นและได้ยิน แต่ถ้าเป็นเทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning คือ ครู - อาจารย์จะ เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นคุณอำนวย (Facilitator) ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และมีการวางแผนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์แต่อาจจะบอกเป้าหมาย แล้วให้ผู้เรียนคิด วิธีที่จะทำให้สิ่งนั้นสำเร็จ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า Active Learning ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและ จดจำผลการเรียนรู้ได้คงทน และนานกว่า Passive Learning และเทคนิคการสอนแบบ Active Learning มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง โดยการเรียนรู้มีส่วนร่วม การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน และสิ่งแวดล้อม ผ่านการปฏิบัติ สามารถก่อให้เกิด Long Term Memory แก่ผู้เรียน ปริมาณของข้อมูลที่ได้รับจากการเรียนการสอนแบบ Passive Learning หลัง 10 นาที (Thomas, 1972) ด้วยเหตุผลทางจิตวิทยา การบรรยายเพียงอย่างเดียวมีประสิทธิภาพ สำหรับ 50 นาที ถึง 1 ชั่วโมงเท่านั้น ถ้าไม่ต้องการใช้วิธีสอนอื่นแทนการบรรยาย ผู้สอนจำเป็นต้อง พิจารณาวិธีการสอนแบบอื่น หรือ เทคนิคการสอนอื่น เข้าร่วมด้วย **ลักษณะที่สำคัญของ Active Learning**

### Bonwell (n.d.) ให้ลักษณะที่สำคัญของ Active Learning ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าการนั่งฟังอยู่เฉยๆ
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (เช่น การอ่าน การพูด การเขียน)
3. การถ่ายทอดข้อมูลมีความสำคัญน้อยกว่าการพัฒนาทักษะของผู้เรียน
4. เน้นความสำคัญในการสำรวจทัศนคติ และค่านิยมของผู้เรียนให้มากขึ้น
5. เพิ่มแรงจูงใจให้กับผู้เรียนมากขึ้น (โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่)
6. ผู้เรียนสามารถได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ทันทีจากผู้สอน
7. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดขั้นสูง (การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล) การที่จะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างชัดเจนนั้น ในที่นี้กำหนดกรอบ

แนวคิดการจัดการเรียนเรียนครอบคลุม Active Learning เป็นลำดับต่อเนื่องจาก Simple Tasks ที่ ปลายด้านหนึ่ง ไปยังปลายอีกด้านหนึ่งที่เป็น Complex tasks โดย Simple tasks มีระยะเวลาที่สั้น และค่อนข้าง จะไม่มีโครงสร้างในขณะที่ Complex tasks มีระยะเวลานาน บางครั้งอาจเป็นเวลาเรียน ทั้งหมดในครั้งนั้น หรืออาจจะต่อเนื่องออกไป และมีการวางแผนอย่างระมัดระวังและมีโครงสร้างชัดเจน การจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในด้านใดนั้นไม่สำคัญเท่ากับให้ถือประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องพิจารณาความพร้อม และปัจจัยต่างๆ ด้วย simple tasks complex tasks The pause procedure Cooperative Learning หยุดอย่างเหมาะสมทำกิจกรรม 2 นาที The Jigsaw strategy ทุกๆ 13-18 นาที ของ Lecture อุปสรรคขัดขวางการใช้

1. อุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น Active Learning

อุปสรรคที่ขัดขวางการใช้ Active Learning มี 2 ชุด ได้แก่ 1) อุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น และ 2) ความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้กลยุทธ์ Active Learning

## 1. อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

1. ผู้สอนไม่สามารถสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาจำนวนมากในช่วงเวลาที่มีอยู่ได้
2. Active Learning ใช้เวลาเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอนมากเกินไป
3. ชั้นเรียนขนาดใหญ่ ทำยากต่อการนำความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้กลยุทธ์ ออกมาใช้
4. ผู้สอนส่วนใหญ่คิดว่าตนเองเป็นผู้สอนแบบบรรยายได้ดี
5. การขาดแคลนวัสดุหรือ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการสนับสนุนการเรียนการสอนแบบ Active Learning
6. ผู้เรียนต่อต้านการเรียนการสอนที่ไม่ใช้วิธีบรรยาย

## 2. ความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้กลยุทธ์ ความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้กลยุทธ์

### 2.1 มีความเสี่ยงที่ผู้เรียนจะไม่:

- มีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน
- เรียนรู้เนื้อหาตามหลักสูตรอย่างเพียงพอ
- ใช้ทักษะการคิดขั้นสูง
- สนุกเพลิดเพลินไปกับประสบการณ์

### 2.2 มีความเสี่ยงที่ผู้สอนจะไม่:

- รู้สึกว่าได้ควบคุมชั้นเรียน
- รู้สึกมั่นใจในตัวเอง
- มีทักษะที่จำเป็นในการใช้ Active Learning
- เป็นคนที่ผู้อื่น เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่ได้รับการยอมรับ

**การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning** หลังจากที่ผู้สอนตัดสินใจใช้

กิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning ความท้าทายจะตามมาคือเลือกกลยุทธ์การสอนแบบใด รูปแบบการสอนแบบใด หรือแนวคิดใดใน การออกแบบการเรียนการสอน สิ่งสมควรนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือก กิจกรรมการเรียนการสอนมีดังนี้

- วัตถุประสงค์รายวิชา
- ลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอน ระดับความเสี่ยงของกิจกรรม
- การรับรู้บทบาท
- ประสบการณ์ของผู้เรียน



**Interactive Lectures** เป็นการเรียนการสอนที่สอดแทรกกลยุทธ์ Active Learning ที่มี ความเสี่ยงต่ำได้ผลสูง เป็นทางเลือกที่แตกต่างจากการสอนแบบบรรยายธรรมดา Interactive Lectures ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การบรรยายไม่ยาวนานของผู้สอน และหยุด บรรยายเพื่อทำให้โอกาส ผู้เรียนได้คิดและให้การตอบสนอง

#### ความแตกต่างระหว่างการบรรยายแบบเดิมกับ Interactive Lectures

Traditional Interactive Lectures	Interactive Lectures
ผู้สอนพูด ผู้เรียนฟังด้วยการรบกวนน้อย ที่สุด	ผู้สอนพูดโดยมีการหยุดเป็นระยะๆ สำหรับ กิจกรรมที่มีโครงสร้าง
ความตั้งใจเรียนของผู้ฟังจะลดลงหลัง 10 - 15 นาที	ในขณะที่ความตั้งใจของผู้เรียนจางหายไป ผู้สอนจะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสั้นๆ ที่มี โครงสร้างภายในชั้นเรียน

#### ความแตกต่างระหว่างการบรรยายแบบเดิมกับ Interactive Lectures

Traditional Interactive Lectures	Interactive Lectures
คำถามของผู้สอนส่วนใหญ่เป็นคำถามไม่ ต้องการคำตอบ	คำถามของผู้สอนเป็นคำถามที่ต้องการการ ตอบสนอง
การตอบสนองของผู้เรียนสำหรับคำถาม ของ ผู้สอนโดยทั่วไปจะเป็นการยกมือ	การตอบสนองของผู้เรียนสำหรับคำถามของ ผู้สอนจะใช้ Clicker หรือ กระดาษคำตอบ
การพูดคุยของผู้เรียนจะไม่ได้รับการ สนับสนุน	การพูดคุยของผู้เรียนจะได้รับการสนับสนุน
ผู้เรียนฟังและจดบันทึกอย่างเป็นอิสระ	ผู้เรียนมักจะทำงานร่วมกับเพื่อนหรือ ร่วมกับ กลุ่ม
ความเข้าใจของผู้เรียนในระหว่างบรรยาย ไม่ได้ได้รับการตรวจสอบอย่างชัดเจน	ความเข้าใจของผู้เรียนในระหว่างบรรยาย ได้รับการประเมิน ( assess) โดยตรง
โอกาสที่จะแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้เรียน ไม่ได้ทำเป็นประจำในระหว่างการบรรยาย	โอกาสที่จะแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้เรียนทำ เป็นระยะในการบรรยาย
ผู้เรียนที่ขาดเรียนบ่อยมีค่อนข้างสูง	มีอัตราการเข้าเรียนสูง

#### ตัวอย่างวิธีการสอนและเทคนิคการสอนแบบ Active Learning

1. Active Reading
2. Brainstorming

3. Agree & Disagree Statement
4. Carousel
5. Concept Map
6. Gallery Walk
7. Jigsaw
8. Problem/Project -Based Learning หรือ Case Study
9. Role Playing
10. Think - Pair - Share
11. Predict - Observe -Explain
12. Clarification Pause
13. Card Sorts
14. Chain Note
15. Students' Reflection

## องค์ความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประจำปี

การศึกษา ๒๕๕๙

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

ประเด็นความรู้ : ด้านการเรียนการสอน หัวข้อการจัดการ

ความรู้ : เทคนิคการสอน

วันเดือนปีที่ดำเนินการ : ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐

องค์ความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ชื่อ - นามสกุล ดร.สุภาพร เฟ่งพิศ

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ 08-1751-7884

E-mail Address ajn.supaporn@hotmail.com

หัวข้อ/เรื่องที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : CONTEXT/C

เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning : PBL)

รายละเอียด/วิธีการที่ได้ดำเนินการ : ACTION/A

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL) มีการพัฒนาขึ้นครั้งแรกโดยคณะวิทยาศาสตร์ สุขภาพ (Faculty of Health Sciences) ของมหาวิทยาลัย McMaster ที่ประเทศแคนาดา ได้นำมาใช้ในกระบวนการติว (tutorial process) ให้กับนักศึกษาแพทย์ฝึกหัด และได้นำมาใช้ที่มหาวิทยาลัย Case Western Reserve ได้นำมาใช้เป็นแห่งแรก และได้ตั้งห้องทดลองรูปแบบการสอนใหม่ๆ รูปแบบการสอนที่มหาวิทยาลัย Case Western Reserve พัฒนาขึ้นมานั้นได้กลายเป็นพื้นฐานในการพัฒนา หลักสูตรของสถาบันการศึกษาหลายแห่งในสหรัฐอเมริกา ทั้งในระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา และบัณฑิต วิทยาลัย (John Dewey, 1959 )

John Dewey นักศึกษาของอเมริกัน ให้คำแนะนำว่าผู้เรียนควรจะนำเสนอปัญหาในชีวิตจริง และช่วยในการค้นหาคำตอบโดยการค้นพบข้อมูลในการแก้ปัญหาของผู้เรียนเอง และเริ่มการใช้ใหม่อีกครั้ง ในปี ค.ศ.1960 ในรูปแบบการสอนแบบฝังรู้ในวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจาก ผลงานของ Bruner และ Piaget วิธีการเรียนรู้ที่ปัญหาเป็นหลักเป็นการเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ใช้เทคนิคกระบวนการแก้ปัญหาแบบกลุ่มและการเรียนเป็นรายบุคคล และ ในปี ค.ศ.1971 Haward Barrow เป็นผู้นำการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักมาใช้กับนักศึกษาแพทย์เป็นครั้งแรกที่ มหาวิทยาลัย Mc Master ประเทศแคนาดา เพื่อให้ให้นักศึกษาแพทย์ได้รับความรู้แบบบูรณาการ สามารถพัฒนาและประยุกต์ใช้ทักษะการแก้ปัญหาเกี่ยวกับผู้ป่วยสำหรับประเทศไทยได้มีการนำแนวความคิดของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักมาใช้ครั้งแรกใน หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.2531 และมีการนำไป ประยุกต์ใช้ใน หลักสูตรสาธารณสุขศาสตร์ และพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันการศึกษาใน ระดับอุดมศึกษาอื่น และ

มหาวิทยาลัยอีกหลายแห่งที่ส่งเสริม ได้นำไปทดลองใช้ด้วย เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมถึงมหาวิทยาลัยเอกชนที่ใช้รูปแบบของ PBL นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มี การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยให้มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ทำให้การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ จากสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนที่เหมาะสม สมดุลกัน

**ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก** มีผู้ให้ความหมายไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก หมายถึง วิธี การเรียนรู้ที่ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด

วิเคราะห์ แสวงหา และบูรณาการความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพจริงโดยไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ในหน้านั้นมาก่อน (Barrow, 2000) และยังมีนักวิชาการให้ความหมายว่า การเรียนแบบ การใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นวิธีการสอนที่ใช้ปัญหากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการจะไขหาคำความรู้ เพื่อแก้ปัญหา โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการแสวงหา และรู้จักทำงานร่วมกันเป็นทีม ภายในกลุ่มผู้เรียน

**สรุปได้ว่า** การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก หมายถึง การจัดกระบวนการให้ผู้เรียนเกิด บรรยากาศการ แสวงหาความรู้ การกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ลำดับความสำคัญ และการสืบ ค้นหากจากข้อมูลที่อ้างอิงได้ ตลอดจนระบบการระดมความคิด การทำงานเป็นทีม เพื่อให้สามารถ แก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีประสิทธิผลเป็นการนำเสนอในกลุ่มและในชั้นเรียน จาก รายงานสรุปการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสังเกต การของผู้สอน ได้อย่างเป็นระบบ

### **ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบ PBL**

1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง (student-centered learning)
2. จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ
3. ผู้สอนทำหน้าที่ เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) หรือ เป็นผู้แนะนำ (guide)
4. ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้น (สิ่งเร้า) ให้เกิดการเรียนรู้
5. ลักษณะของปัญหาที่นำมาใช้ ต้องมีลักษณะคลุมเครือ ไม่ชัดเจน มีวิธีแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย อาจมีคำตอบได้หลายคำตอบ
6. ผู้เรียนเป็นผู้แก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ๆ ด้วยตนเอง (self-directed learning)
7. การประเมินผล ใช้การประเมินจากสถานการณ์จริง (authentic assessment) จาก ความสามารถในการปฏิบัติของผู้เรียนในขณะทำกิจกรรมเรียนรู้ (Learning process) และพิจารณา จากผลงานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ (Learning product)

## รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning : PBL)

จากศึกษาเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบ PBL เป็นการออกแบบขั้นตอนจากการเรียนรู้ ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยเริ่มจากรูปแบบพื้นฐาน 7 ขั้นตอนหลัก แล้วมีการปรับขยายขั้นตอนกิจกรรมถึง 11 ขั้นตอน ในที่นี้ขอเสนอการเรียนรู้ PBL แบบ 9 ขั้นตอน ซึ่งมีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและลักษณะการจัดการเรียนการสอนตาม เนื้อหา ไว้ดังนี้

1. ศึกษาสถานการณ์โดยละเอียด ทำความเข้าใจกับความหมาย สถานการณ์ โดยอาศัยความรู้พื้นฐาน จากเอกสาร และตำราในการพิจารณา
2. นิยามปัญหา หรือ ระบุสถานการณ์ โดยการระดมความคิดเห็นจากสมาชิกในกลุ่ม
3. วิเคราะห์ปัญหา/สถานการณ์ โดยแสวงหาความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
4. ตั้งสมมติฐาน โดยพยายามตั้งสมมติฐานให้ครอบคลุมกับปัญหา
5. จัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน พิจารณาข้อยุติสำหรับสมมติฐานที่ตั้งขึ้น
6. กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้จากสมมติฐาน
7. ศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากภายนอกกลุ่ม เช่น เอกสาร ตำราผู้เชี่ยวชาญ
8. วิเคราะห์ว่าหาความรู้เพิ่มเติมจากภายในกลุ่ม เช่น เอกสาร ตำราผู้เชี่ยวชาญ
9. สรุปการเรียนรู้หลักการ และแนวคิดจากการแก้ปัญหาโดยนำความรู้มาเสนอต่อสมาชิก

## การดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการกระตุ้นให้ผู้เรียน ค้นคว้า ตั้งปัญหาหาสาเหตุ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ตามเหตุผล และสามารถอธิบายถึง ปัญหาได้นำมาใช้ในวิชาบัญชีการเงิน โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

การดำเนินการจัดการ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning : PBL)

ขั้นตอน	รายละเอียด	ภาคปฏิบัติ/ในชั้นเรียน
1	ศึกษาสถานการณ์โดยละเอียด ทำความเข้าใจกับความหมายสถานการณ์ โดยอาศัยความรู้พื้นฐาน จากเอกสาร และตำราในการพิจารณา	<ul style="list-style-type: none"> <li>* แบ่งกลุ่มย่อย/จัดกลุ่มแนะนำสมาชิก อาจารย์ร่วมสนับสนุน กระตุ้นให้เกิดการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ภายใน กลุ่ม</li> <li>* ให้นักศึกษาอ่านประเด็นปัญหา และศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจาก เอกสาร ตำราและอ้างอิงต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลเสริมสำหรับอ้างอิง</li> <li>* อธิบายความรู้พื้นฐานเน้นกระบวนการคิด อย่างมีระบบอย่างเป็นเหตุผล</li> </ul>
2	นิยามปัญหา หรือระบุสถานการณ์ โดยการระดมความคิดเห็นจากสมาชิก ในกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> <li>* กำหนดวัตถุประสงค์</li> <li>* ศึกษาปัญหา ขยายรายละเอียดของปัญหา ให้ชัดเจน โดยระบุนิยาม และสถานการณ์ที่ เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกัน</li> <li>* ให้สมาชิกในกลุ่มแสดงข้อคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การโจทย์ปัญหาให้ชัดเจน โดยการ ถามตอบภายในกลุ่ม</li> </ul>

ขั้นตอน	รายละเอียด	ภาคปฏิบัติ/ในชั้นเรียน
3	วิเคราะห์ปัญหา/สถานการณ์ โดย แสวงหา ความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	<p>* นำปัญหาที่ได้จากกลุ่มกำหนดเป็นข้อๆ และวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ครบทุก ข้อกำหนด</p> <p>* วิเคราะห์ประเด็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหา โดยการสืบค้น หาแหล่งอ้างอิง วิธีการ ทางเลือกต่างๆ อย่างมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับ ได้ ในกลุ่ม</p>
4	ตั้ง สม ม ตี ฐ า น โ ด ย พ ย า ย า ม ตั้งสมมติฐานให้ครอบคลุมกับปัญหา	* ตั้ง สมมติฐาน เป็นข้อๆ ให้ครอบคลุมถึง ปัญหา โดยการระดมความคิด ถึงความ เป็นไป ได้ หรือการคาดการณ์ที่อาจเกิดขึ้นไว้ เป็นข้อๆ ให้สอดคล้องกับปัญหาและการ วิเคราะห์ปัญหา
5	จัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน พิจารณาข้อยุติสำหรับสมมติฐานที่ ตั้งขึ้น	* จัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง หรือความ เร่งด่วนของปัญหา หรือลำดับการเริ่มต้น ของ ปัญหา เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา อย่างเป็น ขั้นตอน และหาข้อยุติโดยการหา เหตุผล หลักฐานอ้างอิง จากแหล่งข้อมูล ต่างๆ ที่ เชื่อถือได้

6	กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้จาก สมมติฐาน	* กำหนดวัตถุประสงค์จากการเรียนรู้จาก ปัญหา และสมมติฐานที่เข้าร่วมกันระดม ความคิด พร้อมทั้งมีการประเมินการเรียนรู้ จากภายในกลุ่ม โดยการพูดคุยในสิ่งที่ได้รับ จากการสมมติฐาน และปัญหา
<b>ขั้นตอน</b>	<b>รายละเอียด</b>	<b>ภาคปฏิบัติในชั้นเรียน</b>
7	ศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจาก ภายนอกกลุ่ม เช่น เอกสาร ตำรา ผู้เชี่ยวชาญ	* ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกัน ค้นคว้า จากการ ทบทวนวรรณกรรม จากเอกสาร งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง
8	วิเคราะห์ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจาก ภายในกลุ่ม เช่น เอกสาร ตำราผู้เชี่ยวชาญ	* ให้นำความรู้ที่ค้นพบมาวิเคราะห์ เพื่อ นำมาใช้ ในการแก้ปัญหา และนำมาสนับสนุน ในแต่ละ ประเด็นปัญหา เพื่อให้สามารถแก้ไข ปัญหาได้ อย่างเป็นรูปธรรม



9	สรุปการเรียนรู้หลักการ และแนวคิด จาก การแก้ปัญหาโดยนำความรู้มา เสนอต่อ สมาชิก	<ul style="list-style-type: none"> <li>* คัดเลือกผู้นำเสนอ ในการสรุปประเด็น ปัญหา วิเคราะห์สถานการณ์ สมมติฐาน ข้อสรุป วัตถุประสงค์จากการเรียนรู้ เอกสารหลักฐาน อ้างอิง ในการแก้ปัญหา ต่อ สมาชิก</li> <li>* จัดเวลาในการนำเสนอ โดยใช้สื่อต่างๆ เช่นแผนภาพ สรุปประเด็น การนำเสนอ PowerPoint flip chart เป็นต้น</li> <li>* รวบรวมเอกสารในการเรียนรู้แบบใช้ ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในรูปแบบรายงานที่ สมบูรณ์ เสนอต่ออาจารย์ผู้สอน</li> <li>* อาจารย์ผู้สอนสรุปการเรียนรู้ทางเนื้อหา และกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนได้เข้าใจถึงกระบวนการ</li> </ul>
---	---	---

**การประเมินการเรียนรู้จากการสังเกตการณ์ของผู้สอน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก  
(Problem-Based Learning : PBL)**

ข้อ	รายละเอียดการประเมิน	คะแนน				
		5	4	3	2	1
1	สามารถเข้าใจสถานการณ์ ความหมาย โดยอาศัยความรู้พื้นฐานจาก เอกสาร และตำราในการพิจารณาได้					
2	สามารถกำหนดนิยามปัญหา หรือระบุสถานการณ์โดยการระดม ความ คิดเห็นจากสมาชิกในกลุ่มได้					
3	สามารถวิเคราะห์ปัญหา/สถานการณ์ โดยแสวงหาความคิดเห็น อย่างมี เหตุผล ได้					
4	สามารถตั้งสมมติฐานให้ครอบคลุมกับปัญหาได้					

5	สามารถจัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน พิจารณาข้อยุติ สำหรับสมมติฐานที่ตั้งขึ้นได้					
6	สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้จากสมมติฐานได้					
7	สามารถศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม จากภายนอกกลุ่ม เช่น เอกสาร ตำราผู้เชี่ยวชาญได้					
8	สามารถวิเคราะห์ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากภายในกลุ่ม เช่น เอกสาร ตำราผู้เชี่ยวชาญได้					
9	สามารถสรุปการเรียนรู้ หลักการ และแนวคิดจากการแก้ปัญหา โดยนำ ความรู้มาเสนอต่อสมาชิกได้					
10	การจัดทำรายงานสรุปผลจากการเรียนรู้แบบ PBL และการ ทำงานเป็นทีมได้					
<b>รวม</b>						
<b>รวมคะแนนทั้งหมดหารด้วย 5</b>						

**หมายเหตุ** เกณฑ์การประเมินโดยมีคะแนนเต็ม 10 คะแนนจากการจัดการเรียนรู้แบบ PBL

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

1. ความสำคัญของเนื้อหา ต้องมีความสอดคล้องกับปัญหา เนื้อหา สถานการณ์ที่สามารถ นำไปใช้ได้ ในสถานการณ์จริง
2. คุณภาพของประเด็นปัญหา มีการระดมความคิดและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรที่ ดำเนินการจัดการเรียนการสอน และเป็นปัญหาที่น่าสนใจ มีความทันสมัย สามารถ เชื่อมโยงความรู้กับ ข้อมูลที่ได้ค้นคว้ามาได้อย่างเหมาะสม
3. กระบวนการกลุ่มของผู้เรียน มีการแบ่งบทบาทสมาชิกในกลุ่ม มีการบริหารจัดการ แบ่ง หน้าที่ ถ่ายทอดความรู้ แบ่งปันข้อมูล ภายในกลุ่ม ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และเกิด ประสิทธิภาพ
4. บทบาทและทักษะของอาจารย์ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาวิธีการต่างๆ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง เป็นทีม
5. การพัฒนาทักษะต่างๆ ของทั้งผู้สอนและผู้เรียน ให้มีความมั่นใจโดยอาศัยประสบการณ์จากการ สอน การศึกษาข้อมูล ทฤษฎี แนวคิดต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็น ฐาน
6. ทรัพยากรการเรียนรู้ เตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถหาข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่ สำคัญ หรือ จัดหาทรัพยากร การเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมทั้งเทคโนโลยีที่จำเป็นในการค้นหา ข้อมูล

7. การบริหารจัดการประสานงานจัดสถานที่ให้เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

### การพัฒนาผู้เรียนจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การพัฒนาผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้น ทำให้ผู้ได้มีการพัฒนา ต่อยอดความรู้ในเนื้อหาวิชา และทักษะต่างๆ ได้ดังนี้

1. ได้ความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและสามารถนำไปใช้ได้
2. พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล (Rational Thinking) และนำไปสู่การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking) ที่มีประสิทธิผล
3. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของบุคคลในศตวรรษที่ 21
4. ผู้เรียนสามารถทำงานและสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. เป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
6. ความคงอยู่ (retention) ของความรู้มีการจดจำกระบวนการต่างๆ จากการปฏิบัติ

### เอกสารอ้างอิง

- Barrows HS. (2000). Problem-Based Learning Applied to Medical Education. Rev Ed. Southern Illinois University School of Medicine, Springfield, Illinois
- Duch BJ, Groh SE, Allen DE. (2001). The power of Problem-Based Learning. Stylus Publishing, LLC, Virginia, 2001
- Dewey, John. (1959). Experience and Education. New York: Macmillan Publishing Company.
- What is Problem-based learning? <http://www.samford.edu/pbl>.
- Problem-based learning Theory: <http://www.usd.edu/knorum/learningpapers/pbl> Problem-based learning Theory: <http://www.socserv2.mcmaster.ca/soc/beehive/pbl.htm>.

องค์ความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประจำปี

การศึกษา ๒๕๕๙

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

ประเด็นความรู้ : ด้านการเรียนการสอน หัวข้อการจัดการ

ความรู้ : เทคนิคการทำวิจัย

วันเดือนปีที่ดำเนินการ : ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐

องค์ความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ชื่อ - นามสกุล รศ.ดร.เพ็ญศรี ฉรินัง

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ 081-4979010

E-mail Address pensri.perth@yahoo.com

หัวข้อ/เรื่องที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : CONTEXT/C เทคนิคการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

(Research-based Learning หรือ RBL)

รายละเอียด/วิธีการที่ได้ดำเนินการ : ACTION/A ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานนั้น

มีผู้เรียกแตกต่างกันไป เช่น การสอนแบบเน้นการวิจัย การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย การสอนแบบวิจัย การเรียนการสอนที่มี การวิจัยเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นต้น เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์ (2539) ได้ให้ความหมายของการสอนแบบเน้นการวิจัยว่า เป็นการนำแนวคิดการวิจัยมาเป็นพื้นฐาน ในการเรียนการสอน และผสมผสานวิธีสอนแบบต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ ด้วยตนเอง จากตำราเอกสารสื่อต่างๆ คำบอกเล่าของอาจารย์ รวมทั้งจากผลการวิจัยต่างๆ ตลอดจนทำรายงานหรือทำวิจัยได้ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้ให้คำนิยามของ

วิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีทำวิจัยเป็นฐานไว้ว่า เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Research for Learning Development) ซึ่งเป็นการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ จรัส สุวรรณเวลา (2545) อดีตอธิการบดีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “การศึกษาที่มีการวิจัยเป็นฐาน” ว่าการวิจัยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถสร้าง คุณลักษณะหลายอย่าง que การศึกษาต้องการได้ การวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนบุคคลให้ตั้งอยู่บน ฐานข้อมูลและเหตุผล มีวิจารณญาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์และเกิดนวัตกรรมได้ ขั้นตอนของการวิจัยไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงความรู้ การประเมินความเชื่อถือได้ของความรู้ การตีค่า ความอิสระทางความคิดและเป็นตัวของตัวเอง ย่อมนำมาใช้เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเดิม (2547)

ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ การวิจัยเป็นฐานไว้ว่า เป็นการสอนเนื้อหา ทักษะ เรื่องราว กระบวนการ ทักษะและอื่นๆ โดยใช้รูปแบบ การสอนชนิดที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหา หรือสิ่งต่างๆ ที่ต้องการสอนนั้น โดยอาศัยพื้นฐาน กระบวนการวิจัย ซึ่งคล้ายคลึงกับความหมายของการสอนที่เน้น กระบวนการวิจัย (Researchbased Instruction) ที่อาชัญญา รัตนอุบล (2547) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สนับสนุนให้นักเรียนใช้การวิจัย เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในช่องทางที่ตน สนใจ หรือต้องการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ภายใต้ขอบเขตเนื้อหาที่เรียน โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ฝึกการคิดและ จัดการหาเหตุผลในการตอบปัญหาตามโจทย์ที่นักเรียนตั้งไว้ โดยการผสมผสานองค์ความรู้ แบบ สหวิทยาการและศึกษาจากสถานการณ์จริง นอกจากนี้ อมรวิรัช นาครทรพร (2547) ได้ให้ ความหมาย ของการสอนแบบวิจัยไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ จากการศึกษา ค้นคว้าและ ค้นพบข้อเท็จจริงต่างๆ ในเรื่องที่ศึกษาด้วยตนเอง โดยอาศัยกระบวนการวิจัยอย่างเป็น ระบบ เป็นเครื่องมือสำคัญ คำอธิบายนี้จึงสอดคล้องกับความหมายของการจัดการเรียนรู้ โดยเน้น กระบวนการ วิจัยหรือใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ของทิสนา แคมมณี (2548) ที่ ได้นิยามไว้ว่า เป็น การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหา ความรู้ใหม่ หรือคำตอบที่ เชื่อถือได้ โดยใช้กระบวนการสืบสอบในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ ศึกษาวิจัย ในการดำเนินการสปี ค้น พิสูจน์ ทดสอบ เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล จากคำนิยามข้างต้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็น ฐาน (Research-based Learning

หรือ RBL) จึงหมายถึง การนำกระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยมาเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ หรือนำเอากระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะ กระบวนการวิจัยและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยผู้สอนหรือครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายอัน นำไปสู่ การสรุลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้น กับผู้เรียน ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (2547) อธิบายลักษณะของ การจัดการศึกษาแบบ RBL ว่าประกอบด้วย หลักการที่ 1 แนวคิดพื้นฐาน เปลี่ยนแนวคิดจากเรียนรู้โดยการฟัง ตอบให้ถูก เป็นการถาม หาคำตอบ เอง หลักการที่ 2 เป้าหมาย เปลี่ยนเป้าหมายจากการเรียนรู้โดยการจำ ทำ ใช้ เป็นการคิดค้น แสวงหา หลักการ ที่ 3 วิธีสอน เปลี่ยนวิธีสอนจากการเรียนรู้โดยการบรรยาย เป็นการให้คำปรึกษา และหลักการที่ 4 บทบาท ผู้สอน เปลี่ยนบทบาทผู้สอนจากการเป็นผู้ปฏิบัติเอง เป็นการจัดการให้ ผู้เรียน

**รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใช้การวิจัยเป็นฐาน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม (2540) ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ การวิจัยเป็นฐานไว้ 4 รูปแบบ ได้แก่**

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย คือ การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทำวิจัยในระดับต่างๆ เช่น การทำการทดลองในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ การศึกษารายกรณี (Case Study) การทำโครงการ การทำวิจัยเอกสาร การทำวิจัยฉบับลู่ (Baby Research) การทำวิทยานิพนธ์ เป็นต้น

2. การสอนโดยให้ผู้เรียนร่วมทำ หรือเป็นผู้ช่วยในโครงการวิจัย (Under Study Concept) ในกรณีนี้ผู้สอนต้องเตรียมโครงการวิจัยไว้รองรับ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ทำวิจัย เช่น ร่วมเก็บ รวบรวม ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล อย่างไรก็ตามวิธีนี้จะมีข้อเสียที่ผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้กระบวนการทำ วิจัยครบถ้วนทุกขั้นตอน

3. การสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษางานวิจัย เพื่อเรียนรู้องค์ความรู้ หลักการและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยเรื่องนั้น ๆ วิธีการตั้งโจทย์ปัญหา วิธีการแก้ปัญหา ผลการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ และศึกษาต่อไป ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทำวิจัยมากขึ้น

4. การสอนโดยใช้ผลการวิจัยประกอบการสอน เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้ ทฤษฎี ข้อความรู้ใหม่ๆ ในศาสตร์ของตนในปัจจุบันเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างศรัทธาต่อผลผู้สอนรวมทั้งทำให้ผู้สอนไม่เกิดความเบื่อหน่ายที่ต่อ สอนเนื้อหาเดิมๆ ทุกปี

ทิตานา แชมมณี (2548) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้น กระบวนการวิจัยว่ากระบวนการวิจัย คือ วิธีวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัย และผลการวิจัยก็คือผล ที่ได้มาจากการดำเนินงาน ดังนั้นแนวทางในการใช้การวิจัยในการเรียนการสอน จึงประกอบด้วย การใช้ผลการวิจัยและใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน การจัดการศึกษาแบบ RBL นั้นมี รูปแบบการจัดการศึกษาดังนี้

1. RBL ที่ใช้ผลการวิจัยเป็นสาระการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเรียนรู้ผลการวิจัย ใช้ผลการวิจัยประกอบการสอน การเรียนรู้ ากการศึกษางานวิจัย การสังเคราะห์ งานวิจัย

2. RBL ที่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเรียนรู้วิชาวิจัย วิธีทำวิจัย การเรียนรู้จากการทำวิจัย รายงานเชิงวิจัย การเรียนรู้จากการทำวิจัย ร่วมทำ โครงการวิจัย การเรียนรู้ ากการทำวิจัย วิจัยขนาดเล็ก และการเรียนรู้ ากการทำวิจัย วิทยานิพนธ์ **ประโยชน์จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน** เนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการในการแสวงหาความรู้หรือข้อเท็จจริง โดยมีจุดมุ่งหมาย ที่แน่นอน เมื่อ นำไปใช้ในระดั่มหาวิทยาลัย จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระ ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของปรียันันท์ สิทธิจินดา (2552) ที่กล่าวไว้ว่าการเรียนแบบใช้วิจัยเป็นฐานนี้ ” ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจวิชาที่เรียนมากขึ้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชานั้นสูงขึ้น เพราะ เป็นการเรียนที่ไม่น่าเบื่อ ไม่จำเจ สนุกสนาน ได้เผยแพร่ศักยภาพของตนเอง แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือเป็น การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ เปลี่ยนมุมมอง ทศนะของบุคคลให้คิดเป็น มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งแตกต่างจากการเรียนแบบอื่นๆ การเรียนแบบนี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง คือ เปลี่ยนรูปแบบจาก Teaching-based เป็น Learning-based เปลี่ยนลักษณะการเรียนจาก Passive เป็น Active เปลี่ยน จากวิชาเป็นปัญหา นักศึกษาได้เรียนรู้ (Learning) มากกว่าการรู้ (Knowing) และได้เปลี่ยนแปลงตัว นักศึกษาโดยใช้งานวิจัยเป็นวิถีของการเรียนรู้ อ รุง จันทวานิช (2548: 8-10) ได้สรุปประโยชน์ของการจัดเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็น ฐาน ไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยผู้เรียนได้รับการพัฒนาการเกิดทักษะการใช้การวิจัย ในการแสวงหาความรู้ เรียนรู้ทฤษฎี แนวคิด หลักการและข้อค้นพบที่มีความหมาย มีความเที่ยงตรง รู้จัก วิเคราะห์ ปัญหา การวางแผนการแก้ปัญหา หรือการพัฒนา เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผล นำ ผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการพัฒนาทักษะการคิด (Thinking Skills) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving and Resolution Skills) ทักษะการบริหารจัดการเวลา (Time Management Skills) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ทักษะประมวลผล (Computer Skills) และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning Skills)

2. ประโยชน์ต่อ ครู ทำให้ครูมีการวางแผนทำงานในหน้าที่ของตนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ วางแผนการสอน ออกแบบกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ประเมินผลการทำงานเป็นระยะ โดยมีเป้าหมายชัดเจนว่าจะทำอะไรเมื่อไร เพราะอะไร และทำให้ทราบผลการกระทำมา บรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

3. ประโยชน์ต่อวงการการศึกษา ซึ่งผลของการจัดเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐานสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของครู เกี่ยวกับวิธีการจัดการการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ครูแต่ละคน ซึ่งครูแต่ละคนสามารถจะประยุกต์และนำไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ จนกระทั่งสามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัว และเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา หรือเรียกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยวิธีการของตนเอง การเรียนรู้ที่ตัวเนื้อหาแต่อย่างเดียวยังไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการเรียนการสอนในยุค ปฏิรูปการศึกษาอีกต่อไป

### เอกสารอ้างอิง

- จรัส สุวรรณเวลา. (2545). การศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน. ปาฐกถาพิเศษเนื่องในโอกาสวันสถาปนา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครั้งที่ 17.
- ทิศนา แคมมณี. (2548). การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ การเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- ปริญนันท์ สิทธิจินดา. (2552). ปรับการเรียน เปลี่ยนการสอนด้วยวิจัยนอกชั้นเรียน. คันเมอี่ 29 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.node.rbru.ac.th/article/article31.pdf>. พวงเพ็ญ อินทรประวัติ. (2548). “การบูรณาการการสอนโดยใช้การวิจัย วิเคราะห์หาคำ และกระบวนการ การเขียนในการสอน เขียนเรียงความภาษาอังกฤษเชิงอภิปรายโวหาร,” ใน การเรียนการสอนโดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้. 263-290. กรุงเทพฯ:

- โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ว.
- พันธณีย์ วิหคโต. (2545). **การวิจัยเพื่อปฏิรูปการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพฑูริย์ สีนลรัตน์. (2547). “หลักการสอนแบบเน้นการวิจัย (Research-Based Teaching) ในระดับอุดมศึกษา,” ใน **การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน**. 1-7. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชาการ,กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม. (2540). “การสอนแบบ Research-Based Learning”, ใน **แบบแผนและเครื่องมือวิจัยทางการศึกษา**. หน้า 483-505. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนีย์ กานตฺถุ ดซาร์ภย์. (2539). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แบบเน้นวิจัยทางการ ศึกษาพยาบาล**. วิทยานิพนธ์ดุขฎฐิบัณฑิตสาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **ปัญจปฏิรูปการศึกษาแนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- อมรวิรัช นาครทรรพ. (2547). “เรียนรู้คู่วิจัย: กรณีการสอนด้วยกระบวนการวิจัยภาคสนามวิชา การศึกษา กับสังคม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,” ใน **การเรียน การสอนที่มี การวิจัยเป็นฐาน**. 38-58. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อาชญญา รัตนอุบล. (2547). “การสอนแบบเน้นการ วิจัยโดยใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้,” ใน **การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน**. 61-79. กรุงเทพฯ: คณะครุ ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อรุณ จันทวานิช. (2548). “ปาฐกถาพิเศษ ฝุ่องนโยบายส่งเสริม การจัดการเรียนการสอนโดย ผู้เรียนใช้การ วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้,” ใน **การเรียนการสอนโดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการเรียนรู้**. 1-11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว ว.



องค์ความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประจำปี

การศึกษา ๒๕๕๙

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

ประเด็นความรู้ : ด้านการเรียนการสอน หัวข้อการจัดการ

ความรู้ : เทคนิคการวิจัย

วันเดือนปีที่ดำเนินการ : ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐

องค์ความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ชื่อ - นามสกุล ดร.นำพล ม่วงอวยพร

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ 09-6063-9512

E-mail Address [phantom898@hotmail.com](mailto:phantom898@hotmail.com)

หัวข้อ/เรื่องที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : CONTEXT/C

หลักการเขียน Literature Review

รายละเอียด/วิธีการที่ได้ดำเนินการ : ACTION/A

การเขียน Literature Review ในช่วงต้นของรายงาน **อย่าเขียนเหมือนขนมชั้น** คือ อย่าเอามาต่อ ๆ กัน เพียงแต่ว่าคนนั้นทำการศึกษาอะไร ในปีไหน ได้ผลลัพธ์ว่าอย่างไร แล้วเรียงต่อ ๆ กันไปเป็นคน ๆ อย่างนี้ ไม่ใช่การเขียน Literature Review ตามหลักสากล

การเขียน Literature Review ควรเขียนโดยการกลั่นกรองมาแล้วว่า

1) ในวงการที่เรากำลังทำวิจัย โดยภาพรวมแล้วอะไรคือประเด็นที่มีการศึกษากันมาก อะไรศึกษากันน้อย

เริ่มต้นมาเป็นอันดับแรก การเขียน Literature Review จะเป็นฝ่ายถามเราก่อนเลยว่า "ตกลงนี้ เรากำลังจะอยู่ในวงการอะไร" เราต้องตอบได้ก่อน จึงจะเขียน Literature Review ได้ดี

สำหรับผมแล้ว ผมอยู่ในวงการท่องเที่ยวชุมชน ผมจึงจะเขียน Literature Review ออกมาดังนี้

"ในวงการท่องเที่ยวชุมชน โดยภาพรวมแล้วประเด็นที่มีการศึกษากันมากคือเรื่องการกระจายรายได้ แต่ที่มีการศึกษากันน้อยคือผลของการท่องเที่ยวที่มีต่อการตลาดความยากจน"

2) ประเด็นไหนได้ข้อสรุปแล้วหรือมีหลักฐานที่แน่นหนาแล้ว ประเด็นไหนยังไม่ได้ข้อสรุปหรือยังไม่มีหลักฐานที่แน่นหนา หรือต่างฝ่ายต่างอ้างหลักฐานดี ๆ มาคัดค้านกันอยู่

ยกตัวอย่างเช่น ประเด็นเรื่องการกระจายรายได้มีหลักฐานจากการศึกษาจำนวนมากชี้ชัดไปในทางเดียวกันว่า ณ เวลานั้น รายได้จากการท่องเที่ยวกระจายไปอย่างไม่เท่าเทียมกันในชุมชน แต่ยังไม่มีความชัดเจนว่าเมื่อเวลาผ่านไปแล้วการกระจายรายได้จะดีขึ้นหรือไม่ในชุมชนเดิม เพราะยังไม่ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสองช่วงเวลา

ส่วนประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวสามารถลดความยากจนได้หรือไม่ฉันมีหลักฐานที่ใช้ข้อมูลระดับจังหวัดบอกว่าการท่องเที่ยวสามารถช่วยลดความยากจนได้จริง แต่ยังไม่มีการศึกษาใดเลยที่แสดงหลักฐานในระดับหมู่บ้าน

3) แล้งงานวิจัยของเรากำลังศึกษาอยู่ในประเด็นไหน ต้องการค้นหาหลักฐานอะไรมาเพิ่มน้ำหนักให้ฝ่ายไหน หากได้ผลการศึกษามาแล้วจะช่วยบอกอะไรได้เพิ่มเติมบ้าง

ยกตัวอย่างเช่น ในเมื่อยังไม่มีการศึกษาที่แสดงหลักฐานว่าในระดับหมู่บ้านนั้นการท่องเที่ยวสามารถลดความยากจนได้หรือไม่ การศึกษานี้จึงสนใจที่จะหาคำตอบดังกล่าว โดยคำตอบนี้จะช่วยสนับสนุนฝ่ายการท่องเที่ยวโดยจะยืนยันว่าการท่องเที่ยวมีประโยชน์ต่อการพัฒนาชนบทได้จริงและควรส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนให้เจริญก้าวหน้าต่อไปขยายวงกว้างออกไปทั่วประเทศไทยและประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย

4) ปัญหาวิจัยที่เรากำลังจะทำนี้เคยมีผู้ทำมาแล้วหรือไม่ ถ้ามีเขาตอบคำถามว่าอย่างไร ตอบเรื่องไหนได้ดีแล้ว ตอบเรื่องไหนยังอ่อนไป มีคนอื่นได้คำตอบที่ขัดแย้งกันหรือไม่ ถ้ายังไม่มีสามารถบอกได้หรือไม่ว่างานของเราเป็นงานใหม่จริง ๆ

ยกตัวอย่างเช่น การตอบคำถามเรื่องการท่องเที่ยวกับการลดความยากจนในระดับหมู่บ้านมีผู้พยายามสำรวจหลายครั้งในหลายพื้นที่ทั่วโลก แต่ไม่เคยมีผู้ใดคำนวณเส้นความยากจนออกมา ทำให้สิ่งที่ค้นพบเชิงปริมาณจำกัดอยู่ในเรื่องการกระจายรายได้เท่านั้น หรือไม่ก็สรุปโดยอาศัยจากข้อสังเกตส่วนตัวซึ่งเป็นผลการวิจัยเชิงคุณภาพเท่านั้น

นอกจากนั้นยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบกันทั้งสองช่วงเวลาจึงยังไม่เห็นผลที่ชัดเจนว่าครัวเรือนที่ได้รายได้จากการท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะข้ามพ้นความยากจนมากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยวหรือไม่ อีกทั้งการคำนวณเส้นความยากจนก็ยังไม่มีการใช้หลักการคำนวณด้วย Retained Value Added หรือ มูลค่าเพิ่มที่ครัวเรือนสามารถเก็บเอาไว้ได้ ทั้งนี้เพราะยังไม่เคยมีการสำรวจโครงสร้างการผลิตทุกภาคส่วนในหมู่บ้านมาก่อน ทำให้ยังไม่มีตัวเลขต้นทุนการผลิตในหมู่บ้าน ดังนั้นการศึกษานี้จึงเป็นครั้งแรกที่จะคำนวณเส้นความยากจนในแต่ละครัวเรือนด้วย RVA และสามารถแสดงผลของการท่องเที่ยวที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะความยากจนได้ ด้วยการเปรียบเทียบหมู่บ้านเดียวกันในสองช่วงเวลา

### กระบวนการเขียน Literature Review

ในขั้นตอนของการค้นคว้าหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของเราต้องใช้เวลาและความอดทนพอสมควร อย่างแรกต้องรวบรวมเอกสารให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างที่สองก็คืออ่านให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และอย่างที่สามต้องใช้เวลาในการรอให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่อ่านมาตกผลึกในหัวคำนึง ถ้ารีบเกินไปจะหนีไม่พ้นการเขียนแบบขนมชั้น เพราะการเขียนในเวลาที่ยังไม่ตกผลึกก็ได้แต่การเอารายละเอียดจากที่โน่นที่นี้มาเขียนต่อ ๆ กัน แต่การเขียนเมื่อตกผลึกคือ อ้อ เรื่องมันเป็นอย่างนี้เอง แล้วก็เล่าไป

ข้อสำคัญของการเขียน Literature Review คือ การอ้างเนื้อหาหรือข้อความใดจากงานวิจัยเล่มอื่นอย่าได้ลืมเขียนระบุที่มาตามหลักสากลในหน้าที่อ้างนั้น และในหน้าอ้างอิง (References) ด้วย ถือว่าเป็นมารยาทที่สำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งของนักวิจัย เมื่อ download เอกสารจากอินเทอร์เน็ตอย่าลืมคัดลอกที่อยู่ของเว็บเพจของเอกสารนั้น ๆ มาแสดงด้วยทุกครั้ง เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงเอกสารฉบับเดียวกันได้

## การลงพื้นที่ต้องเขียน Literature Review หรือไม่

สำหรับการทำวิจัยด้วยการเก็บข้อมูลในพื้นที่ อาจารย์มิ่งสรรพ์กำชับว่าถ้าไม่มี Literature Review ไม่ถือว่าเป็นงานวิจัย รายงานที่เขียนจากการลงพื้นที่โดยไม่มี Literature Review ถือเป็นรายงานการเดินทางเท่านั้น

## หนทางพิสูจน์ม้า

การเขียนทบทวนวรรณกรรมที่ดีเป็นการบ่งบอกฝีมือของเราในห้าด้าน คือ ทักษะการประมวลความคิด (conceptualization) การอ่านมามาก (Read more) ความมุ่งมั่นทำให้สำเร็จ (Concentration) การเจาะลึกในวงการ (Focus) และความสามารถในการนำเสนอโน้มน้าว (Presentation)

การเขียน Literature Review เป็นเรื่องที่ยากที่สุดและเป็นงานที่หนักที่สุดเรื่องหนึ่งในการทำวิจัย เพราะต้องประมวลความคิด กลับกรอง ตกผลึก ซึ่งกระบวนการเช่นนี้แม้แต่นักวิจัยใหญ่ก็ยังคงใช้เวลา และยังคงฝึกฝนในการเขียน Literature Review ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

แบบรายงานสรุปองค์ความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 2 ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๙  
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

ประเด็นความรู้ : ด้านการจัดการเรียนการสอน

หัวข้อการจัดการความรู้ : เทคนิคการสอน ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ :

- |                   |            |
|-------------------|------------|
| 1. ดร.ภคมน        | โภคะธีรกุล |
| 2. ผศ.ดร.วรสิทธิ์ | เจริญพุ่ม  |
| 3. ดร.ชมภูษ       | หนู นาค    |
| 4. ดร.พรชัย       | นฤตมกุล    |
| 5. ดร.ชัชวาล      | แสงทองล้วน |
| 6. ดร.สุภาพร      | เพ่งพิศ    |
| 7. รศ.ดร.เพ็ญศรี  | ฉรินัง     |
| 8. ดร. นำพล       | ม่วงอวยพร  |

สรุปองค์ความรู้ที่ได้ :

เทคนิคการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-centered, Student-centered หรือ Child-centered) เป็นการปฏิรูปการศึกษาที่เปลี่ยนมายึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้มีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริง ของการทำงาน มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคมและการประยุกต์ใช้ มีการจัดกิจกรรมและ กระบวนการให้ผู้เรียน ได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยไม่เน้นที่การ ท่องจำเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มี ความสัมพันธ์ กันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน ที่เน้นองค์รวมของเนื้อหา และเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นสำคัญ

เทคนิคการสอนแบบ Taxonomy Learning การสอนเน้นให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับปรัชญาพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีของวิชานั้นๆ เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญให้ผู้เรียนได้พัฒนาสู่ การรู้วิธี เรียนรู้ด้วยตนเอง (learn how to learn) และรู้วิธีคิด (learn to think) พัฒนาศักยภาพในการ คิด

วิเคราะห์ รวมถึงสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ตลอดจนนำความรู้เหล่านั้นไป ประยุกต์ใช้จริง โดยการเรียนการสอนเน้นพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

**เทคนิคการสอนแบบ Active Learning: What, Why and How?** คือ ครู - อาจารย์จะเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นคุณอำนวย (Facilitator) ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และมีการวางแผนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์แต่อาจจะบอกเป้าหมาย แล้วให้ผู้เรียนคิด วิธีที่จะทำให้งานนั้นสำเร็จ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า Active Learning ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและจดจำผลการเรียนรู้ได้คงทน และนานกว่า Passive Learning และเทคนิคการสอนแบบ Active Learning มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง โดยการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนผู้สอน และสิ่งแวดล้อม ผ่านการปฏิบัติ สามารถก่อให้เกิด Long Term Memory แก่ผู้เรียน

**เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning: PBL)** หมายถึง การจัดกระบวนการให้ผู้เรียนเกิดบรรยากาศการแสวงหาความรู้ การกระตุ้นให้เกิด การคิดวิเคราะห์ ลำดับความสำคัญ และการสืบค้นหาจากข้อมูลที่อ้างอิงได้ ตลอดจนระบบการ ระดมความคิด การทำงานเป็นทีม เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีประสิทธิผล เป็นการนำเสนอในกลุ่มและในชั้นเรียน จากรายงานสรุปการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสังเกตการ ของผู้สอน ได้อย่างเป็นระบบ

**เทคนิคการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based Learning หรือ RBL)** เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้จนกระทั่งสามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัว และเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา หรือเรียกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยวิธีการของตนเอง การเรียนรู้ที่ตัวเนื้อหาแต่อย่างเดียวยังไม่ใช่เป้าหมาย สำคัญของการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปการศึกษาอีกต่อไป